

Рене Авилес ФАБИЛА

МАРЈАНИНА

»Постојала је жена за коју су звуци могли бити слајко од истине, и што не у смислу поређења или оцене«.

Р. Подolini

Врло често у свест ми долази успомена на Марјанину, младу лепотицу која нам је за живота умела показати наклоност, укључујући и мене, човека удубљеног у психолошке проблеме и тако повученог од света.

Једног тренутка Марјанина је у мени пробудила осећања. Није то била само варка, као што су многи тврдили, да ме је привукла сложеност њених живчаних поремећаја. Извесно је да сам јој пришао вољан да направим исцрпну студију; али кад сам једном склопио пријатељство с њом — без последица по моју научну непристрасност — привукли су ме њена искреност, доброта и лепота. Нарочито ме је задивила њена духовна снага, и поред тежине њених недаћа. Били смо изванредни пријатељи — ћерка коју никад писам имао, ослонац који је њој био потребан — и из тог разлога сам сажалевао њен положај.

Већ је врло познато да многе особе пате од псеудохроместазije, или да звуци сугеришу боје. За Марјанину, било каква бука, ма колико незнатна, представљала је храну која је у њеном организму пролазила уобичејним путевима као да се збиља радило о јелу. На пример: звучни таласи речи, рецимо гоинг, продирали су у спољашњи слушни канал, тамо су треперења бубне опне стављала у покрет све кошчице (била је ослобођена од такозваних механичких радњи: притиска хране, жвакања, гутања, што је идеал научника: избегавање вулгарних процеса и њихова замена финијима; упућени у случај сматрали су да ће то бити први корак у постизању једог новог и различитог човечанства); одатле су прелазили у желудац где су — попут чврстих ствари — трпели његову прву обраду. Затим су се у цревима, под растварачким дејством жучних и панкреасних сокова мењали у сварене сокове да би их упили цревни зидови, и сварљиви делови наставили би пут. Као у обичном организму, варење је код Марјанине садржавало асимилацију и апсорпцију у крв.

Некоме би ово могло изгледати чудно и чак невероватно, али чиста је истина, гола и оштра као скалпел. Марјанина никад није осећала потребу за храном. Када дође време јелу њени родитељи који су је лично

неговали одмалена, проговорили би по коју реч или фразу док она не би осетила задовољство и ситост; затим су јој затискивали уши како ништа не бу улазило у њих између оброка. На породичним слављима (на остала није ни ишла) док су сви седели око столова пуних изврсне хране, Марјанини су читали одабране књижевне одломке и звучне реченице, а после пред грамофоном, појела би за постре концерт. Сваки слог, свака нота, били су у девојчином стомаку сасвим другачија храна. Каквих ли гозби. У тим приликама Марјанина је шетала мало по врту да олакша варење.

За моје колеге, као и за мене, та синестезија је била фантастична: невиђени промер крајње псеудофоније. У почетку смо мислили да је поремећај био прелазног типа, уколико организам не би дуже издржао без стварне хране. Али, после извесног времена, могли смо установити да је неприродност имала тако наглашене и замршене одлике да је претила да постане дефинитивна. Родитељи су били обавештени.

Марјанино детињство није могло да тече нормално. Била је окружена незгодама које би сваку другу особу без толико снажне воље просто уништиле.

Мајка је била прва особа која је приметила мешање чула: чим се родила, одбила је дојку да би се хранила искључиво успаванкама и тепањима.

У шестој години њен живот је узео апсурдан смер који више није мењао. Подвргнута је низу строгих огледа (чему сам ја био кривац) да би се одредило који је тип звукова за њу био најхранљивији и да би јој се прописала одговарајућа дијета. Обавезали смо је да свакодневно узима шири избор: од звиждука локомотиве, преко симфонијске музике, до експлозија и грактања птица. Ови огледи су нам дозволили, мада по цену великих девојчиних патњи, да упознамо њене рафиноване укусе: никада није примала лошу музику, јефтину књижевност, отрцане речи или непријатне звуке и кад би то учинила ужасно би се разболела.

У њеној соби постављена је звучна изолација, а спрат је обложен дебелим суком да би се одстранили сви звукови, јер се стално пазило на девојичин стомак. Сећам се како сам је једном сачувао од стомачних тегоба: крадом је слушала неке концерте за више инструмента и пар симфонија у додекафонији. Одредио сам јој дијету од недељу дана и забранио сам јој да убудуће једе безразложно. Сместа је отпала идеја да се шаље у школу (мимоишла ју је суровост деце, иако је после трпела због суровости одраслих). И родитељи су се осетили обавезним да јој нађу посебне учитељице; једне да је науче језику знакова за глувонеме и читају речи са усана, и друге да је увежбавају. Тако је добијала своје часове.

Претенциозни пријатељи, удварајући јој се, говорили су јој лепе фразе за којим жуди омладина склона снобизму; она их је упијала као шећерлеме. Освајале су је и плоче са музиком са *сањарење*. У тим ситуацијама Марјанина би отчепила уши, узимала слаткише уз осмех, и задовољивши се, поново би затискивала уши. Затим се ограничила на тражење речи које су се појављивале на уснама пријатеља. Касније се појавило писање као још један могући начин општења са њом.

Време је пролазило и Марјанина је тражила за јело само звуке. И, сви звуци које је примала, без изузетка, пролазили су истим путем, као

оипљива храна, укусна, хранљива, пуна калорија и витамина. Када је девојка напунила двадесет година, већ се увелико за њу знало. Новине су свакодневно писале о њој и за њен случај се заинтересовала влада. Име јој је било толико често помињано, као име неког високог политичара или славне глумице. Њена популарност је прешла и државе границе.

Влада је, поносна што Марјанина привлачи пажњу светске јавности, искористила девојку у туристичке сврхе. Цветала је лака индустрија. Странци су издалека долазили да је виде; о њој су прављени сувенири, од простих фотографија сумњивог порекла до анегдота, аутобиографских, под претпоставком, и до мноштва увојака њене златне косе замотане у отаџбински папир.

Никада раније није нечија популарност тако немилосрдно нарасла. Повест о Марјанини стигла је до Foods World Organization (надлештво оних, под наводницима, западних земаља), која је одмах послала своје стручњаке да проуче девојчин случај. Њу је понижавала та растућа слава. И сиротица је као уплашена животињица гледала испред својих врата дуги ред људи који су чекали да је интервјуишу, и раозналаца који су, да би задовољили своју болесну жељу, жудели да је виде макар само издалека.

Foods World Organization бацила је око на аферу Марјанина. Она је — рекли су — предодређена да реши проблем капиталистичких земаља, чак човечанства. Када храна, која се умножава аритметичком прогресијом не буде више довољна за становништво на земљи, које расте геометријски, прибећи ће се изазивању обрта у чулима, попут ових код девојке. И тако ће постати сувишна маклуанска журба у решавању овог горућег проблема.

Намере ратоборних земаља ове сфере биле су, ако се добро сећам, следеће: а) прехранити на најјефтинији могући начин своје велике војне снаге и нове масе незапослених, б) са старим изговором слања помоћи земљама у развоју, одашиљати топове који ће испаливањем бучних танади хранити милионе изгладнелих; и, очигледно, ушуњати се и основати војне базе, ц) и након свега изгледати пред светом као добротвор.

Наравно да су FWO и агресивне земље могле користити Марајнину болест, али прво је било потребно пронаћи њене узроке, а затим пронаћи супстанцу која растопљена у води изазива исту врсту поремећаја од којег пати девојка.

Влада је желела да извуче корист из настале ситуације: прибегла је родитељској заштити девојке, истичући напредак земље као циљ и понудила ју је безочно на међународној дражби најзахвалнијем лицитанту. Од остварене продаје наша би влада добила поприличну суму долара, али није испало тако.

Ближећи се својој двадесет првој години — док су се настављале понуде и преговори око њене изморене личности — Марјанина је почела малаксавати: њеној бољци придружила се друга која ју је неизбежно исцрпљивала. Пошто је показивала знаке анемије, било је врло лако погодити: она је глумела. То је требало по сваку цену избећи. Пре него што смо је подвргли операцији, посаветовали смо се са многим угледним оториноларинголозима, али зло је тако брзо напредовало и немогуће га је било зауставити па је као једина помоћ предложена операција.

Неколико минута пре уласка у операциону салу морали смо викати да бисмо је нахранили. Маријанине ћелије опирале су се реакци.

Показало се да је операција била узалудна и вест је снажно одјекнула у нашој земљи и целом западном блоку (оно познато: криза на берзи вредности, тешкоће око избора, итд).

И поред злосрећних прилика, одлучили смо да се боримо. На предлог једног енглеског лекара, Марјанина је приликом исхране користила трубицу која је послужила само неколико дана. Затим су јој послали неке справе за појачање звука; ни то није успело. Још мање је послужио један снажан апарата против глувоће и појачало стерео уређаја, смештени у њене уши. Ништа није могло да прехрани девојку. Најзад се њена соба претворила у раскошан мегафон који је тресао болницу у којој је лежала. Али ни најзаглушнији звуци за нормалне нису били довољно јаки да би њој могли бити храна.

Мало касније, покушали смо да лечимо њену растућу глувоћу топлотном и механичком стимулацијом вестибулума. Прво су јој испрали уши топлим и хладним течностима. Затим је Марјанина примила апликацију механичке силе — извлачење и сударање — да би се подстакао рецептор.

Кад смо покушали да јој дамо стварну храну добила је муку и вртоглавицу, и морали смо сместа се повучемо: њен метаболизам разгневно је одбијао вулгарности.

Најзад, Марјанина је издахнула од изнемоглости и глади — без серума којим би је могли повратити, уместо Бога — двадесет дана од почетка њене потпуне глувоће.

И као да јој нису биле довољне патње које је претрпела за живота, патње које је трпела после смрти биле су још веће.

Само присећање на то оживљава у мени мржњу. FWO, у свом статусу интернационалног тела, тражила је девојчино тело. Наша влада је настојала да га задржи, како би измамила високу цену. Ствар је предата Међународном суду правде, који је после дугих расуђивања, искористио своје право и предао заложено тело FWO, а нашој земљи одредио заслужену одштету. Обе стране су биле сагласне и остало је само да се изврши аутопсија.

Западни свет и FWO видели су у томе наду да ће се испитати тајна несрећне девојке. Мислили су да ће је још моћи сазнати, да ће је ишчупати из тела без живота.

Када је извршена аутопсија, њихове наде су горко поражене: попут кокоши са златним јајима, Маријанин организам био је савршено обичан.

БЕЛЕШКА О ПИСЦУ

РЕНЕ АВИЛЕС ФАБИЛА је савремени мексички приповедач који гаји социјално политичку сатиру, хумор, иронију, али и тему апсурда. Његова визија света углавном је демистификаторска, и отуда његов стил нагиње есеју, или новинском коментару одликујући се великом економијом израза.

*Превела са шпанског:
Мирјана Божин*